

Til: Universitetet i Oslo v/ universitetsdirektøren

Fra: Christian F. Galtung

Ansvarlig advokat: Christian F. Galtung

Vår ref.: 302255-061\1965866\v1\chga

Dato: Oslo, 1. mars 2018

SAKEN GJELDER: Taushetsplikt og opplysningsplikt i forholdet mellom Det psykologiske institutt og Enhet for intern revisjon

1 PROBLEMSTILLING

Universitetet i Oslo («UiO») har bedt Kluge om bistand til å vurdere forhold knyttet til taushetsplikt og opplysningsplikt i forholdet mellom Det psykologiske institutt («PSI») og Enhet for intern revisjon («EIR»). Konkret knytter spørsmålet seg til om helsepersonell ved de såkalte internklykkene ved PSI er bundet av sin yrkesmessige og lovpålagte taushetsplikt overfor personell fra EIR som utfører internrevisjon.

Vi har forstått det slik at EIR har varslet en snarlig internkontroll ved PSI. Formålet ved internkontrollen skal etter det vi har skjønnet være å gå gjennom samtykkeskjemaer for å verifisere at klinikkpasienter har gitt de nødvendige samtykker, samt å verifisere at klinikkpasientene er diagnostisert i de tilfellene der lovgivningen krever at det settes en diagnose.

2 OPPSUMMERING

Forholdet mellom på den ene side universitetsansattes generelle opplysningsplikt overfor EIR og på den annen side helsepersonells (og administrativt ansattes) taushetsplikt om helseopplysninger er regulert i helsepersonelloven § 26. Når det er *nødvendig for internkontroll av helsetjenesten* at EIR gis opplysninger som er underlagt taushetsplikt, slår opplysningsplikten gjennom overfor taushetsplikten. Det er EIR som ut fra sitt revisjonsfaglige skjønn må avgjøre hvilke revisjonshandlinger som er nødvendige for internkontroll av helsetjenesten.

Samtidig fremgår det av loven at opplysningene *så langt det er mulig, skal gis uten individualiserende kjennetegn*. I dette ligger at EIR alltid må vurdere om det er mulig å utføre en revisjonshandling knyttet til taushetsbelagte opplysninger på et anonymisert grunnlag, uten at kvaliteten på revisjonen forringes. Men er det ikke mulig, bestemmer loven at helsepersonell lovlig kan gi EIR taushetsbelagte opplysninger. Og EIR kan da på sin side lovlig kreve slike taushetsbelagte helseopplysninger utlevert.

3 UTGANGSPUNKTET OM DEN ØVERSTE LEDELSENS ANSVAR OG STYRINGSRETT

Universitetet i Oslo er én institusjon. I likhet med hva som gjelder i regulære forvaltningsorganer har den øverste ledelsen, dvs. særlig universitetsstyret og universitetsdirektøren, det overordnede *ansvaret* for å organisere og lede absolutt all virksomhet innen institusjonen. Det rettslige ansvaret går hånd i hånd med

rettslig myndighet, dvs. at den øverste ledelsen ved UiO har full arbeidsrettslig styringsrett over ethvert ledd i organisasjonskjeden med mindre annet er bestemt.

Betydelig myndighet er *delegert* til fakultets- og instituttnivået, men delegering innebærer aldri at den som delegerer gir fra seg myndighet - eller ansvar. Den øverste ledelsen kan når som helst trekke fullmakter tilbake, utøve styringsretten selv eller instruere ethvert underordnet ledd i virksomhetshierarkiet om hvordan virksomheten skal drives.

Dette er det grunnleggende utgangspunktet, som et bakteppe for punkt 4 og 5 nedenfor.

4 DET RETTSLIGE GRUNNLAGET FOR INTERNREVISJONENS REVISJONSHANDLINGER OVERFOR KLINIKKVIRKSOMHETEN VED UIO

Det følger allerede av de grunnleggende rettslige utgangspunktene beskrevet i punkt 3 ovenfor at den øverste ledelsen ved UiO avgjør hvordan virksomheten skal organiseres slik at ledelsen har nødvendig kontroll/oversikt over organisasjonen. EIR er opprettet for å støtte den øverste ledelsen i å utøve den nødvendige kontroll, herunder etterlevelse av lover og regler som gjelder for virksomheten¹.

I den grad UiO yter helse- og omsorgstjenester, hvilket UiO gjør gjennom klinikkvirksomheten ved PSI, er UiO for denne virksomhetens/sektorens del dessuten uttrykkelig pålagt ved lov å ha et internkontrollsystem. Helsetilsynsloven (LOV-1984-03-30-15) § 3 om «*Plikt til å opprette internkontrollsystem og tilsyn med at det føres internkontroll*» bestemmer i første ledd at

«Enhver som yter helse- og omsorgstjenester skal etablere et internkontrollsystem for virksomheten og sørge for at virksomhet og tjenester planlegges, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lover og forskrifter.» (understreket her)

Det er den øverste ledelsen ved UiO som har det *overordnede* ansvaret for etterlevelse av dette pålegget i helsetilsynsloven. Dette følger allerede av bakgrunnsretten, men er også sagt uttrykkelig i Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten (FOR-2016-10-28-1250) § 3 om «*Ansvar for styringssystem*»:

«Den som har det overordnede ansvaret for virksomheten skal sørge for at det etableres og gjennomføres systematisk styring av virksomhetens aktiviteter i tråd med denne forskriften og at medarbeiderne i virksomheten medvirker til dette.» (understreket her)

EIR er som nevnt ovenfor et organisatorisk virkemiddel for at den øverste ledelsen skal oppfylle dette ansvaret. I universitetsstyrets «*Instruks for Enhet for intern revisjon ved Universitet i Oslo*» av 6. mai 2014 fremgår det av punkt 5 første og annet ledd at:

«Leder for internrevisjonen skal ha tilgang til all informasjon ved UiO som har relevans for internrevisjonsaktivitetene, herunder rett til å delta i alle møter der saker som har relevans for internrevisjonen blir diskutert. Øvrig revisjonspersonell skal også ha ubegrenset tilgang til informasjon, innenfor sitt ansvarsområde.

Internrevisjonen er bundet av taushetsplikt i alle saker de kommer over gjennom sitt arbeid, og skal signere en særskilt erklæring om dette.» (understreket her)

¹ I Universitetsstyrets «*Instruks for Enhet for intern revisjon ved Universitet i Oslo*» av 6. mai 2014 heter står det i punkt 2:

«Enhet for intern revisjon har en uavhengig, objektiv bekreftelses- og rådgivningsfunksjon som har til hensikt å forbedre organisasjonens drift. Den bidrar til at organisasjonen oppnår sine målsettinger ved å benytte en systematisk og strukturert metode for å evaluere og forbedre effektiviteten og hensiktsmessigheten av organisasjonens prosesser for risikostyring, kontroll og governance.»

Instruksen fra universitetsstyret om tilgang til informasjon må forstås som en instruks ikke bare til EIR, men en instruks til alle deler av UiOs virksomhet om å gi EIR all relevant informasjon.

Spørsmålet som skal drøftes i punkt 5 nedenfor er om denne opplysningsplikten slår gjennom overfor helsepersonells og administrativt ansattes lovbestemte taushetsplikt om helseopplysninger.

5 HELSEPERSONELLS OG ADMINISTRATIVT ANSATTES LOVBESTEMTE TAUSHETSPLIKT

Universitetsstyret kan som utgangspunkt ikke gjennom instruks gjøre unntak fra lovbestemt taushetsplikt som helsepersonell ved klinikkene er underlagt. Det fremgår for øvrig uttrykkelig av punkt 2 i Instruks for Enhet for intern revisjon ved Universitet i Oslo at

«Revisjonsaktivitetene skal gjennomføres i samsvar med lover, myndighetskrav og relevante faglige standarder for internrevisjonen.»

Det avgjørende blir dermed hva som kan utledes av relevante lovbestemmelser om taushetsplikt.

Hovedregelen om helsepersonells taushetsplikt fremgår av helsepersonelloven (LOV-1999-07-02-64)§ 21:

«Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.»

Loven inneholder i § 21a også et forbud som retter seg mot den som «snoker» etter taushetsbelagte helseopplysninger:

«Det er forbudt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg, bruke eller besitte opplysninger som nevnt i § 21 uten at det er begrunnet i helsehjelp til pasienten, administrasjon av slik hjelp eller har særskilt hjemmel i lov eller forskrift.»

For vår problemstilling inneholder helsepersonelloven § 26, med overskriften «Opplysninger til virksomhetens ledelse og til administrative systemer» en helt sentral regel i første ledd:

«Den som yter helsehjelp, kan gi opplysninger til virksomhetens ledelse når dette er nødvendig for å kunne gi helsehjelp, eller for internkontroll og kvalitetssikring av tjenesten. Opplysningene skal så langt det er mulig, gis uten individualiserende kjennetegn.» (understreket her)

For fullstendighetens skyld nevner vi at pasientjournalloven (LOV-2014-06-20-42) inneholder regler med samme materielle innhold. Disse reglene får betydning for taushetsplikten og opplysningsplikten til administrativt ansatte ved PSI som er i befatning med helseopplysninger. Slike ansatte vil nemlig ikke nødvendigvis omfattes av helsepersonelloven.

Pasientjournalloven § 6 annet og tredje ledd bestemmer at:

«Helseopplysninger i behandlingsrettede helseregistre kan bare behandles når det er nødvendig for å kunne gi helsehjelp, eller for administrasjon, internkontroll eller kvalitetssikring av helsehjelpen.» (understreket her)

«Ved behandling av helseopplysninger til internkontroll eller kvalitetssikring skal opplysningene så langt som mulig behandles uten at den registrertes navn og fødselsnummer fremgår.» (understreket her)

Pasientjournalloven § 15 med overskriften «Taushetsplikt» bestemmer:

«Enhver som behandler helseopplysninger etter denne lov, har taushetsplikt etter helsepersonelloven §§ 21 flg. Andre som får adgang eller kjennskap til helseopplysninger fra et behandlingsrettet helseregister, har samme taushetsplikt.» (understreket her)

Det er ikke tvilsomt at dette innebærer at også helsepersonellovens *modifikasjoner* i taushetsplikten gjelder på samme måte etter pasientjournalloven. Av betydning i denne saken er særlig regelen i helsepersonelloven § 26 om modifikasjoner i taushetsplikten overfor internrevisjonen.

Oppsummeringsvis innebærer dette at forholdet mellom på den ene side universitetsansattes generelle opplysningsplikt overfor EIR og på den annen side helsepersonells (og administrativt ansattes) taushetsplikt om helseopplysninger styres av hva som er *nødvendig for internkontroll av helsetjenesten*. Det er EIR som ut fra sitt revisjonsfaglige skjønn må avgjøre hvilke revisjonshandlinger som er nødvendige for internkontroll av helsetjenesten. Samtidig fremgår det av loven at opplysningene *så langt det er mulig skal gis uten individualiserende kjennetegn*. EIR må derfor alltid *vurdere* om det er mulig å utføre en revisjonshandling knyttet til taushetsbelagte opplysninger på et anonymisert grunnlag, uten at kvaliteten på revisjonen forringes.

Kluge Advokatfirma AS

Christian F. Galtung
advokat